

Załącznik do Uchwały Nr XX/280/16
Rady Miasta w Piotrkowie Trybunalskim
z dnia 23 marca 2016 r.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej

w **Mieście Piotrkowie Trybunalskim**
na lata **2016 - 2018**

Piotrków Trybunalski, marzec 2016 rok

Wprowadzenie

1. Kompetencje samorządu w zakresie organizacji pomocy rodzinie

2. Cele powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej

3. System pieczy zastępczej w Piotrkowie Trybunalskim

3.1. Rodzinna piecza zastępcza

3.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

3.3. Sytuacja i potrzeby piotrkowskich rodzin zastępczych

3.4. Sytuacja i potrzeby osób opuszczających pieczę zastępczą

3.5. Podsumowanie

4. Zadania do zrealizowania na lata 2016 - 2018

5. Priorytety i cele szczegółowe programu na lata 2016 - 2018

6. Monitoring zadań i finansowanie

6.1. Monitoring realizacji programu

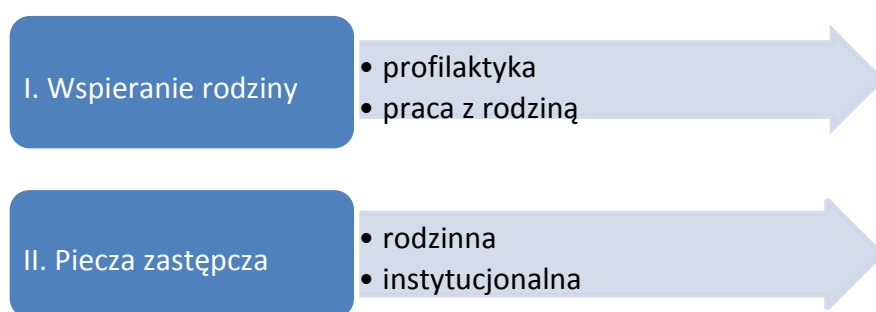
6.2. Źródła finansowania

Wprowadzenie

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016 – 2018, zwany dalej Programem, został opracowany w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 332 ze zm.), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. Zgodnie z art. 180 pkt 1 w/w ustawy do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3 – letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Organizatorem działań na rzecz systemu pieczy zastępczej w Mieście Piotrkowie Trybunalskim jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie z siedzibą w Piotrkowie Trybunalskim.

1. Kompetencje samorządu w zakresie organizacji pomocy rodzinie

Podstawowym narzędziem działania systemu wspierania rodziny jest praca z rodziną. Jest ona ważna od momentu przeżywania przez rodzinę pierwszych trudności oraz niezbędna wówczas, gdy w rodzinie ma miejsce poważny kryzys - zagrażający dobru dziecka. Rodzina w wyniku podjętej z nią pracy powinna osiągnąć zdolność prawidłowego funkcjonowania na tyle, aby bezpieczeństwo dzieci nie było zagrożone.

rys. Kompetencje samorządu w zakresie organizacji pomocy rodzinie

Przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyznaczają dwa zasadnicze obszary działania. W pierwszym – główny nacisk skierowany jest na utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku, a więc w rodzinie

dziecka. W drugim – na zapewnienie prawidłowo funkcjonującego systemu pieczy zastępczej w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

W związku z powyższym ogromnego znaczenia nabierają aktualnie działania o charakterze profilaktycznym, pomagające rodzinie w prawidłowym funkcjonowaniu i wychowaniu dzieci, przeciwdziałające powstawaniu problemów lub pozwalające je rozwiązać we wczesnym okresie ich pojawiania się. Podstawowym narzędziem działania na rzecz dziecka jest więc praca z rodziną. Jest ona ważna w momencie przeżywania przez rodzinę pierwszych trudności i jest niezbędna wówczas, gdy w rodzinie ma miejsce poważny kryzys, zagrażający dobru dziecka. Dlatego też należy dołożyć wszelkich starań, aby lokalny system wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przynosił pożądane efekty. Szczególnie ważna jest profilaktyka oraz praca z rodziną biologiczną, co jest zadaniem własnym gminy (zadania w tym zakresie są realizowane zgodnie z gminnym programem wsparcia rodziny). Działaniom profilaktycznym, mającym na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym, muszą towarzyszyć działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem. Należy przy tym wyraźnie podkreślić, że powinny one mieć charakter okresowy i wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, zmierzać do integracji dziecka z jego rodziną. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza możliwość wsparcia rodziny poprzez działania asystenta oraz określa szczegółowy zakres jego zadań. Asystent jest przydzielany rodzinie biologicznej na wniosek pracownika socjalnego lub sądu.

Podstawowym celem pracy asystentów jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, sprzyjającej wychowywaniu dzieci. Ich głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dziecka od rodziny lub umożliwienie jak najszybszego powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do rodziców.

Wspieranie rodziny na terenie Miasta Piotrkowa Trybunalskiego było prowadzone wyłącznie za zgodą rodziny, należy jednak zaznaczyć, że niektóre rodziny nie były zainteresowane tą formą wsparcia. W nawiązaniu do powyższego na terenie Piotrkowa Trybunalskiego w okresie 2013 – 2015 pracę z rodziną biologiczną

prowadziło 2 asystentów. Objęli oni wsparciem: w 2013 r. 52 rodziny (w tym 113 dzieci), w 2014 r. 49 rodzin (w tym 113 dzieci). Natomiast w 2015 r. piotrkowscy asystenci wizytując środowiska rodzinne 1278 razy udzielili wsparcia łącznie 34 rodzinom, w tym 89 dzieciom, ponadto prowadzili monitoring 13 środowisk, z którymi praca została już zakończona.

2. Cele powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej

Celem głównym powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2016 – 2018 jest: ***Rozbudowywanie i wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej, ze szczególnym uwzględnieniem rodzinnej pieczy zastępczej oraz organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą.***

Zgodnie z założeniami ustawy, zabranie dziecka z rodziny naturalnej ma być ostatecznością, gdy jego dobro jest zagrożone. Działaniu temu winna towarzyszyć zasada zapewnienia dziecku optymalnych warunków rozwojowych w rodzinnej pieczy zastępczej. W zadaniu tym kładzie się szczególny nacisk na promocję, pozyskiwanie oraz szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze.

W przypadku instytucjonalnej pieczy zastępczej należy podejmować stosowne działania, które pozwolą na funkcjonowanie placówek opiekuńczo – wychowawczych zgodnie ze standardami wymaganymi ustawą.

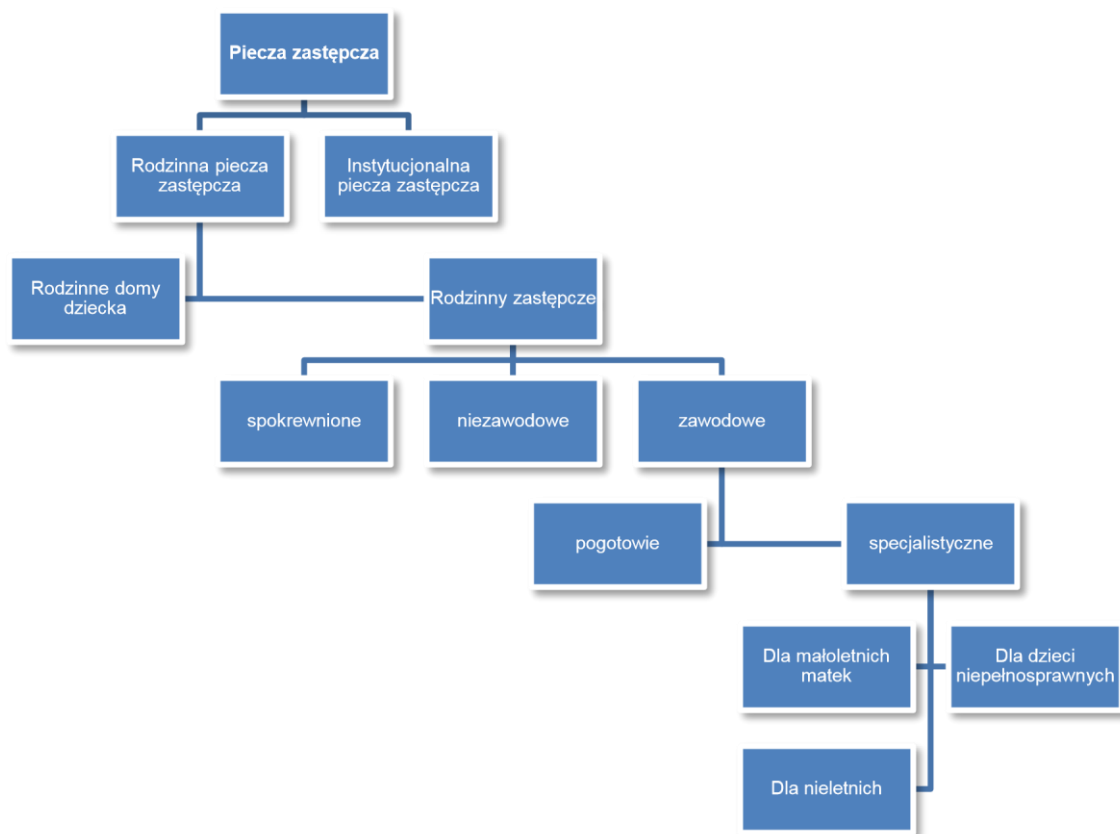
Ponadto Program zakłada pomoc usamodzielniającym się wychowankom, która obejmuje wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Działania obejmują realizację indywidualnych programów usamodzielniania oraz pracę edukacyjno – wychowawczą, wspierającą ich życiowe usamodzielnienie się i integrację ze środowiskiem.

Kolejnym celem programu jest pomoc w powrocie dziecka z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej. Jest to możliwe poprzez współpracę koordynatora pieczy zastępczej z asystentami rodziny oraz pracownikami socjalnymi, mającą na celu wspólne działania dążące do uregulowania sytuacji życiowej rodziny biologicznej.

3. System pieczy zastępczej w Piotrkowie Trybunalskim

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w Piotrkowie Trybunalskim jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie – jednostka budżetowa Miasta Piotrkowa Trybunalskiego, realizująca zadania gminy i powiatu, wynikające m.in. z ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Pracę z rodziną prowadzi Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, w strukturach którego funkcjonuje Centrum Wsparcia Rodziny i Dziecka. W ramach Centrum działają następujące zespoły: ds. Asysty Rodzinnej, ds. Pieczy Zastępczej oraz ds. Realizacji Pomocy Rodzinie i Dziecku, natomiast zadania z zakresu systemu pieczy zastępczej realizują specjaliści: 8 koordynatorów, pedagog, psycholog, pracownik socjalny, inspektor i podinspektor.

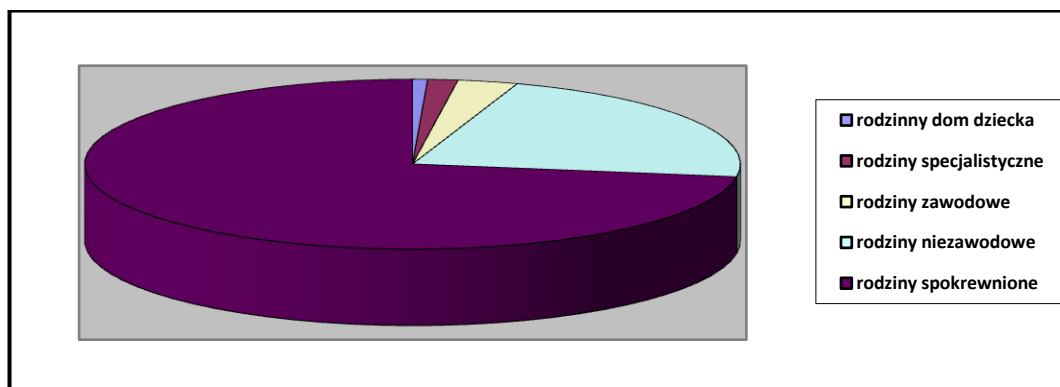
rys. Formy pieczy zastępczej

3.1 Rodzinna piecza zastępcza to system pieczy zastępczej, w skład którego wchodzi zawodowe, spokrewnione i niezawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka:

- ❖ rodzina zastępcza spokrewniona – rodzina zastępcza, którą tworzą małżonkowie lub osoba nie pozostająca w związku małżeńskim, będący/będąca krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka,
- ❖ rodzina zastępcza niezawodowa – rodzina zastępcza, którą tworzą małżonkowie lub osoba nie pozostająca w związku małżeńskim, nie będący krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka,
- ❖ zawodowa rodzina zastępcza, pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego – rodzina zastępcza, w której umieszcza się dziecko do czasu unormowania sytuacji dziecka, nie dłużej niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej,
- ❖ zawodowa specjalistyczna – rodzina zastępcza, w której umieszcza się w szczególności dzieci niepełnosprawne i dzieci skierowane na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich lub małoletnie matki z dziećmi,
- ❖ rodzinny dom dziecka – tworzony jest przez małżonków lub osobę nie pozostającą w związku małżeńskim, sprawującą opiekę nad łącznie nie więcej niż 8 dziećmi oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej.

Na terenie Miasta Piotrkowa Trybunalskiego w 2015 r. funkcjonowały następujące formy rodzinnej pieczy zastępczej:

- ❖ **98** rodzin zastępczych spokrewnionych,
- ❖ **30** rodzin zastępczych niezawodowych,
- ❖ **4** rodziny zastępcze zawodowe,
- ❖ **2** rodziny zastępcze specjalistyczne,
- ❖ **1** rodzinny dom dziecka.

rys. Struktura rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Piotrkowa Trybunalskiego w 2015 r.

3.2. Instytucjonalna piecza zastępcza to system pieczy zastępczej sprawowany w formie całodobowych placówek opiekuńczo –wychowawczych:

- ❖ typu rodzinnego – zapewnia opiekę dzieciom w różnym wieku, w tym dorastającym i usamodzielniającym się, umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu,
- ❖ typu interwencyjnego – zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem powyżej 10 roku życia w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia opieki. Pobyt w placówce nie może trwać dłużej niż 3 miesiące, w szczególnych przypadkach może zostać przedłużony do zakończenia trwającego postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w pieczy zastępczej (w sytuacjach szczególnych do placówek kierowane mogą być dzieci młodsze).

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła szereg zmian, które mają wpłynąć na ograniczenie roli placówki opiekuńczo-wychowawczej na rzecz rozwoju rodzinnych form opieki. Jest to jednak proces bardzo skomplikowany, długotrwały, na który wpływa wiele uwarunkowań (przede wszystkim ograniczona ilość kandydatów o odpowiednich predyspozycjach i motywacji do pełnienia funkcji opiekunów zastępczych).

Dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej może być umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej, która na terenie Miasta Piotrkowa

Trybunalskiego sprawowana jest w formie niżej wymienionych placówek opiekuńczo – wychowawczych. Dzieci z terenu Miasta Piotrkowa Trybunalskiego umieszczane były najczęściej w: **Pogotowiu Opiekuńczym w Piotrkowie Trybunalskim** lub **Domu Dziecka w Piotrkowie Trybunalskim**, łącznie dysponującymi 60 miejscami. Każda z placówek w szczególności realizuje następujące działania:

- ❖ zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne;
- ❖ realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku;
- ❖ umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
- ❖ podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny;
- ❖ zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;
- ❖ obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi;
- ❖ zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Placówki posiadały własne środki finansowe przeznaczone na bieżącą działalność, pochodzące ze środków własnych Miasta Piotrkowa Trybunalskiego. Skierowanie do całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej następowało na podstawie orzeczenia sądu, po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej. W placówce umieszczane były dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. Dzieci młodsze umieszczane były w placówkach w wyjątkowych przypadkach. Należy podkreślić, iż pobyt dziecka w placówce powinien mieć charakter przejściowy – do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej. Poniżej przedstawiono jak kształtował się na przestrzeni 3 ostatnich lat odpływ dzieci z rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej:

Wyszczególnienie	2013	Procent	2014	Procent	2015	Procent
Łączna liczba umieszczonych dzieci	205	100 %	186	100 %	201	100 %
Powrót do rodziny biologicznej	8	3,9 %	4	2,15 %	4	1,49 %
Umieszczenie w placówce opiekuńczo - wychowawczej	2	0,97 %	12	6,45 %	4	0,49 %
Rodzina adopcyjna	3	1,46 %	0	0 %	0	0 %

tab. Liczba niepełnoletnich dzieci opuszczających rodzinną pieczę zastępczą w latach 2013-2015
(źródło własne MOPR)

Wyszczególnienie	2013	Procent	2014	Procent	2015	Procent
Łączna liczba umieszczonych dzieci	94	100 %	88	100 %	97	100 %
Powrót do rodziny biologicznej	11	11,7 %	11	12,5 %	9	9,27 %
Rodzina zastępcza	6	6,38 %	6	6,81 %	15	15,46 %
Rodzina adopcyjna	12	12,76 %	6	6,81 %	10	10,3 %

tab. Liczba niepełnoletnich dzieci opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze w latach 2013 – 2015 (źródło własne MOPR)

Powyższe zestawienia obrazują, że następuje nieznaczny spadek liczby dzieci powracających z pieczy zastępczej pod opiekę rodziców biologicznych, zwiększa się natomiast ilość dzieci, które z placówek opiekuńczo-wychowawczych trafiają do rodzinnej pieczy zastępczej i adopcji. Należy także zwrócić uwagę na spadek liczby dzieci, które z pieczy rodzinnej są przenoszone (na mocy postanowienia sądu) do placówek opiekuńczo-wychowawczych. Dotyczy to w szczególności dzieci w okresie dorastania i jest na ogół związane z niewydolnością opiekuńczo - wychowawczą rodzin zastępczych oraz brakiem innych rodzin, gotowych na ich przyjęcie.

3.3 Sytuacja i potrzeby piotrkowskich rodzin zastępczych

Pieczą zastępczą nad dzieckiem sprawowana jest zasadniczo w ramach form rodzinnych (rodziny zastępczej, rodzinnych domów dziecka) oraz instytucjonalnych (placówek opiekuńczo – wychowawczych). Diagnoza środowiskowa w tej części programu zostanie przedstawiona w ramach oceny sytuacji rodzinnej pieczy zastępczej – rodziny zastępczej, jako tej szczególnej formy pieczy, wobec której przede wszystkim należy określać priorytety i zadania programu.

Rodzina zastępcza zapewnia opiekę i wychowanie dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej, które z powodu przeszkód natury prawnej (rodzice nie zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej) nie może być przysposobione. Rodzina zastępcza może być ustanowiona także dla dziecka, które mogłoby zostać adoptowane (nie ma przeszkód natury prawnej), ale z różnych przyczyn nie udaje się znaleźć dla niego rodziny adopcyjnej.

Pieczę zastępczą w Piotrkowie Trybunalskim w zdecydowanej większości sprawują rodziny spokrewnione z dzieckiem. Niezależnie od zalet, jakie posiada opieka osób spokrewnionych, część tego typu rodzin nie wywiązuje się prawidłowo z zadań na nich spoczywających. Dzieci wychowujące się w rodzinach spokrewnionych bardzo często podlegają nadal niewłaściwym wpływom środowiskowym.

Analiza powodów zawiązania rodziny zastępczej pokazuje, że najczęściej źródłem takiej sytuacji są problemy społeczne w tym patologie, odpowiadające za trwałą (rzadziej czasową) dysfunkcję rodziny. Szczegółową analizę powodów umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, obrazuje poniższe zestawienie:

Lp.	Przyczyny umieszczenia	w rodzinach zastępczych spokrewnionych	w rodzinach zastępczych niezawodowych	w rodzinach zastępczych zawodowych	w rodzinnym domu dziecka
1.	sieroctwo	7	5	1	0
2.	pólsieroctwo	8	5	1	1
3.	uzależnienia rodziców, w tym:	45	15	2	0
	od alkoholu	43	15	2	0
4.	przemoc w rodzinie	11	1	0	0

5.	bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	0	0	0	4
6.	niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców	4	0	0	0
7.	długotrwała choroba co najmniej jednego z rodziców	6	4	0	0
8.	ubóstwo	0	0	0	0
9.	nieodpowiednie warunki mieszkaniowe	0	0	0	0
10.	pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa)	9	0	0	0
11.	inne	37	6	3	0

Tab. Przyczyny umieszczenia w pieczy zastępczej, w odniesieniu do dzieci przebywających w różnych formach rodzinnej pieczy zastępczej w 2015 roku
(źródło własne MOPR)

W przypadku większości rodzin żyje przynajmniej jeden z rodziców biologicznych dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, a skala kontaktów utrzymywana z rodzicami biologicznymi jest dość duża, nawet pomimo tak znaczących powodów zawiązania rodziny zastępczej, jak przemoc w rodzinie czy uzależnienia rodziców. Oznacza to także, że dzieci umieszczane w rodzinie zastępczej mają niezwykle silne negatywne doświadczenia i doznają silnych zaburzeń o charakterze psychologicznym, a fakt umieszczenia ich w rodzinie zastępczej często nie oznacza skutecznego odseparowania dzieci od źródła problemów.

Wszystkie rodziny zastępcze korzystają ze świadczeń przysługujących im z tytułu funkcjonowania rodziny zastępczej, tj.:

- a. 660,00 zł miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej,
- b. 1.000,00 zł miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka,

- c. 500,00 zł miesięcznie – dodatek wychowawczy na każde dziecko w wieku do ukończenia 18 roku życia.¹

Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje także dodatek nie niższy niż 200 zł na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania:

- a. na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- b. na dziecko umieszczone na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Rodziny zastępcze zawodowe oraz prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymują wynagrodzenie nie niższe niż kwota 2000,00 zł miesięcznie. Ponadto rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka prezydent może przyznać: dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania, świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka (jednorazowo), świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki. Rodzina zastępcza niezawodowa i zawodowa może otrzymywać środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego w wysokości odpowiadającej kosztom ponoszonym przez rodzinę zastępczą niezawodową albo zawodową na czynsz, opłaty z tytułu najmu, opłaty za energię elektryczną i ciepłą, opał, wodę, gaz, odbiór nieczystości stałych i płynnych, dźwig osobowy, antenę zbiorczą, abonament telewizyjny i radiowy, usługi telekomunikacyjne.

Analiza sytuacji piotrkowskich rodzin dokonana na podstawie cyklicznych ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej (zgodnie z art.128 i art. 131 cytowanej wyżej ustawy) wykazała, że rodziny zastępcze dobrze wywiązują się z powierzonej im funkcji. Do rzadkości należą problemy związane z brakiem predyspozycji do pełnienia roli rodziny zastępczej. Natomiast obszary, w których występują pewne deficyty to: budowanie prawidłowych relacji z dorastającymi dziećmi, komunikacja w rodzinie, zaspokajanie potrzeb zdrowotnych, edukacyjnych i rekreacyjnych dzieci. Aktualnie wszystkie rodziny zastępcze będące pod opieką

¹ Obowiązuje od dnia 1 kwietnia 2016 roku.

Centrum Wsparcia Rodziny i Dziecka w Piotrkowie Trybunalskim mają zapewniony bezpłatny dostęp do specjalistycznego wsparcia w ramach grupy wsparcia realizowanej przez specjalistów zatrudnionych w Centrum. Natomiast kandydaci do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka, zamieszkujący na terenie Piotrkowa Trybunalskiego mogą skorzystać z nieodpłatnych szkoleń, przygotowujących ich do pełnienia roli opiekuna zastępczego (po pozytywnym zakończeniu procesu kwalifikacji). Szkolenia są prowadzone w formie zapewniającej aktywny udział uczestników. W związku z istniejącym zapotrzebowaniem, wskazane jest utrzymanie w/w wsparcia na dotychczasowym poziomie.

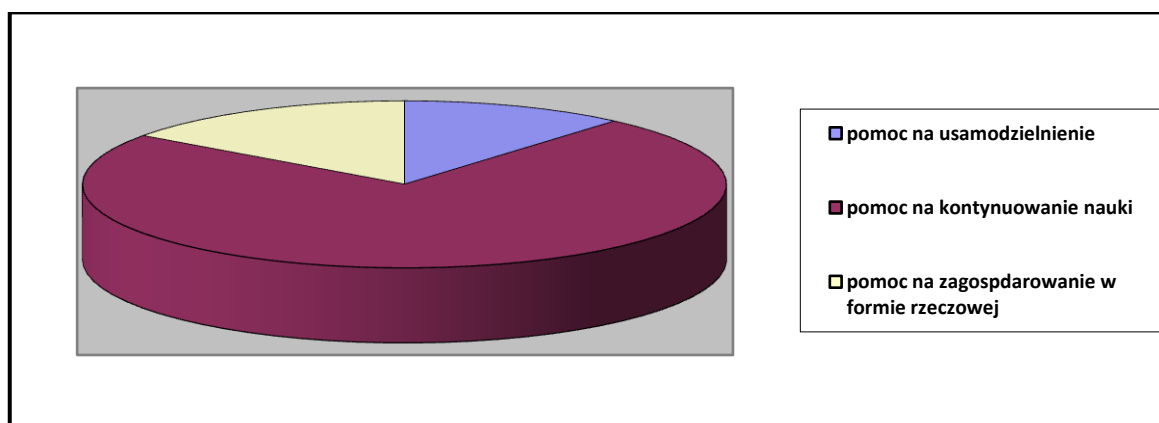
3.4 Sytuacja i potrzeby osób opuszczających pieczę zastępczą

Usamodzielnienie to długotrwały proces, który wymaga widzenia osoby usamodzielniającej się w szerokim spektrum jej potrzeb i sytuacji życiowej. Wielu wychowanków ma problemy związane z wychowywaniem się poza rodziną. Są to przede wszystkim problemy emocjonalne, trudności z nawiązywaniem relacji i podtrzymywaniem więzi. Decyzje wychowanków co do wyboru poziomu i kierunku kształcenia często są podejmowane bez uwzględnienia własnych predyspozycji, zainteresowań oraz sytuacji na rynku pracy. Potrzebne są działania przyczyniające się do rozwoju kompetencji społecznych (w tym umiejętności osobistych i interpersonalnych). Konieczne jest stwarzanie okazji do odkrywania własnego potencjału, zainteresowań oraz tworzenie warunków do ich rozwoju. Istnieje także potrzeba uzyskania wsparcia w zakresie wiedzy o rynku pracy, edukacji o zawodach, zdobyciu pierwszych doświadczeń zawodowych (kontakty z pracodawcami, udział w szkoleniach zawodowych, stażach). Część zadań z tego zakresu od 2013 r. jest realizowana wspólnie z Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP w Piotrkowie Trybunalskim. Równie ważnym zadaniem jest pomoc w stabilizacji sytuacji mieszkaniowej. Pełnoletni wychowankowie opuszczający różne formy pieczy zastępczej są również obejmowani wsparciem w tym obszarze.

W 2015 roku 87 pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej skorzystało z różnych form wsparcia finansowego w procesie usamodzielnienia:

- ❖ **11 wychowanków** uzyskało pomoc pieniężną na usamodzielnienie,
- ❖ **84 wychowanków** uzyskało pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki,
- ❖ **11 wychowanków** uzyskało pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej,

a także pomocą prawną, specjalistyczną oraz w formie pracy socjalnej. Wszelkie wymienione formy pomocy miały na celu ich życiowe usamodzielnienie.

rys. Formy udzielonej pomocy w stosunku do ogółu pełnoletnich wychowanków w 2015 r.

3.5 Podsumowanie

❖ Rodziny zastępcze dobrze radzą sobie z zapewnieniem podstawowych funkcji opiekuńczych (bytowych, żywieniowych), znacznie gorzej radzą sobie z zaspokajaniem potrzeb bardziej złożonych (pomoc w odrabianiu lekcji, organizacja wypoczynku letniego oraz zapewnienie rozwoju zainteresowań).

❖ Problemy wychowawcze występujące najczęściej i w największym natężeniu to: budowanie prawidłowych relacji z dorastającymi dziećmi, kondycja psychiczna dzieci (np. ADHD, zaburzeniami emocjonalnymi itp.). Dużo rzadziej występują problemy wywołane osamotnieniem dziecka i brakiem kolegów, bądź nieodpowiednim towarzystwem, w którym dziecko przebywa.

❖ Rodziny, w których pojawiają się konflikty pomiędzy rodzicami zastępczymi a dziećmi powierzonymi opiece, wymagają dodatkowego wsparcia psychologicznego i mediacji.

❖ Znaczna część trudności towarzyszących spokrewnionym rodzinom zastępczym wynika z zaburzonej struktury demograficznej i nietypowych różnic wieku pomiędzy opiekunem (opiekunami), a dzieckiem (dziećmi) powierzonym opiece.

W związku ze zgłaszanymi przez rodziny zastępcze problemami, wobec których czują się bezradne oraz potrzebą konfrontowania ich doświadczeń z innymi należy propagować i rozwijać ideę spotkań w ramach różnorodnych grup wsparcia. Ważne jest także zapewnienie dostępu do specjalistycznych form pomocy (psycholog, pedagog).

4. Zadania do zrealizowania na lata 2016-2018

Cel strategiczny Powiatowego Programu Pieczy Zastępczej na lata 2016 - 2018

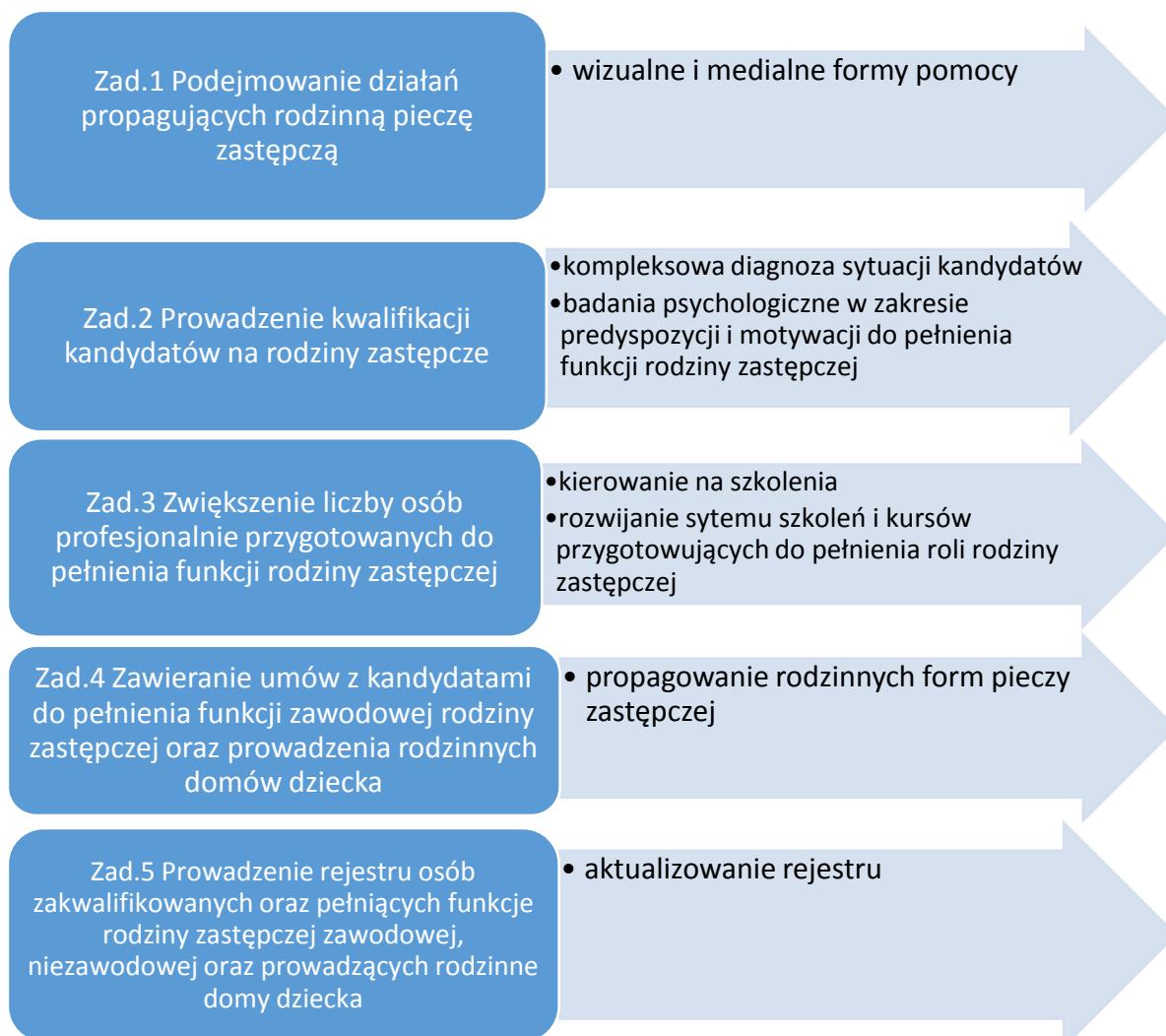
Rozbudowywanie i wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej, ze szczególnym uwzględnieniem rodzinnej pieczy zastępczej oraz organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą.

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim

Termin realizacji: okres obowiązywania Programu - lata 2016/2018

Cele szczegółowe/zadania/podjęte działania:

A. Rozwój sytemu rodzinnej pieczy zastępczej na terenie miasta Piotrkowa Trybunalskiego

Zad.6 Podnoszenie kompetencji pracowników

- organizowanie specjalistycznych szkoleń dla pracowników

B. Organizowanie wsparcia dla rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w tych rodzinach

Zad.1 Podnoszenie kwalifikacji rodziców zastępczych

- organizowanie warsztatów i szkoleń

Zad.2 Integracja środowiska rodzinnej pieczy zastępczej

- organizowanie grup wsparcia

Zad.3 Zabezpieczenie środków na dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania oraz innych świadczeń fakultatywnych (przewidzianych w ustawie)

- zabezpieczenie w budżecie Miasta środków na ten cel

C. Wspieranie procesu usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej

Zad. 1 Wspieranie wychowanków w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia

- przygotowywanie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia

Zad.2 Poprawa sytuacji życiowej oraz polepszenie funkcjonowania w środowisku

- wypłata świadczeń
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych
- aktywizacja zawodowa

D. Powrót dziecka z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej

Zad.1 Współpraca koordynatora z pracownikiem socjalnym oraz asystentem rodziny biologicznej dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej

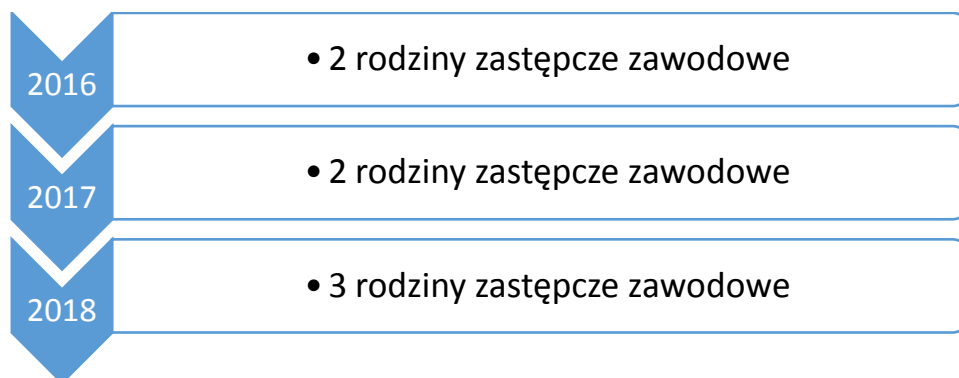
- podejmowanie wszelkich działań zmierzających do uzyskania zakładanych efektów

E. Prowadzenie placówek opiekuńczo –wychowawczych

Zad .1 Prowadzenie placówek opiekuńczo - wychowawczych

- współpraca w zakresie zabezpieczania miejsc w tych placówkach

Zgodnie z art.180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy m.in. opracowanie i realizacja 3 – letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

tab. Limit rodzin zastępczych zawodowych w Mieście Piotrkowie Trybunalskim lata 2016 – 2018

W ramach zaplanowanego limitu uwzględniono możliwości finansowe Miasta, jak również realne możliwości pozyskania kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze. Biorąc pod uwagę funkcjonujące zawodowe rodziny zastępcze jak i te, które powstaną na przestrzeni 2016 – 2018 roku Miasto Piotrków Trybunalski miałyby do dyspozycji 13 zawodowych rodzin zastępczych.

5. Priorytety i cele szczegółowe programu na lata 2016-2018

W oparciu o przeprowadzoną analizę środowiska lokalnego - ocenę pieczy zastępczej - sformułowane zostały rekomendacje dla celów programu rozwoju pieczy zastępczej. Stanowią one podstawę wyznaczenia priorytetów oraz zadań dla szczegółowych programów w perspektywie lat 2016 – 2018.

W celu rozwoju pieczy zastępczej należy:

- ❖ Podjąć działania zwiększające liczbę rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych, w tym rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodzin zawodowych specjalistycznych (kampanie medialne promujące rodzicielstwo zastępcze, opracowanie systemu wynagradzania rodzin zawodowych, zabezpieczenie w budżecie środków na świadczenia fakultatywne dla rodzin już funkcjonujących).
- ❖ Rozwijać system szkoleń i kursów przygotowawczych dla kandydatów na rodziny zastępcze, poprzez opracowanie procedur kwalifikowania, doskonalenie technik i metod szkoleniowych, skracanie okresu oczekiwania na szkolenie.
- ❖ Rozwijać inne formy czasowej opieki nad dzieckiem (rodzinne domy dziecka, rodziny pomocowe).
- ❖ Zwrócić szczególną uwagę na przeciwdziałanie problemom wychowawczym w rodzinach zastępczych spokrewnionych: z codzienną nauką i włączaniem dzieci powierzonych opiece do grup rówieśniczych oraz problemy wymagające specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, psychiatrycznego, a także z zakresu uzależnień.
- ❖ Współpracować z placówkami edukacji publicznej w zakresie oferty dodatkowych zajęć wyrównawczych dla dzieci z rodzin zastępczych.
- ❖ Stosować indywidualne podejście do rodzin zastępczych oraz intensyfikację pracy z rodziną i zaoferowanie elastycznych form wsparcia w zależności od indywidualnych potrzeb.
- ❖ Rozwijać programy współpracy z organizacjami pozarządowymi mające na celu wsparcie funkcjonowania rodzin zastępczych oraz wolontariatem.
- ❖ Rozwijać instytucjonalną pomoc rodzinom w zakresie zaspokajania potrzeb złożonych (np. organizacji wypoczynku letniego).

6. Monitoring zadań i finansowanie

Realizacja priorytetów w ramach programu odbywać się będzie w systemie zdefiniowanych działań, przy czym działania te powinny uwzględniać wskaźniki. Funkcję nadzorującą realizację Programu pełni Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim.

6.1. Monitoring realizacji programu

Monitoring realizacji programu opiera się na analizie wskaźnikowej. Wskaźniki realizacji zadań ujęte w priorytetach mają charakter jakościowy i bezpośrednio odnoszą się do oczekiwanych efektów zadań. Ich spełnienie będzie równoznaczne z wypełnieniem działania, o którym mowa w priorytecie.

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim

Termin realizacji: okres obowiązywania Programu - lata 2016/2018

Zadania/Wskaźniki realizacji zadań szczegółowych

- **Podejmowanie działań propagujących rodzinną pieczę zastępczą**

Zad A1	<ul style="list-style-type: none">•liczba przeprowadzonych diagnoz•liczba badań psychologicznych•liczba osób skierowanych na szkolenie
--------	--

- **Prowadzenie kwalifikacji kandydatów na rodziny zastępcze**

Zad A2	<ul style="list-style-type: none">•liczba nowo powstałych rodzinnych form opieki
--------	--

- **Zwiększenie liczby osób profesjonalnie przygotowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej**

Zad A3	<ul style="list-style-type: none">•liczba osób skierowanych na szkolenie
--------	--

- **Zad.3 Zawięzanie liczby osób profesjonalnie przygotowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej**

Zad A4	•liczba zawartych umów
--------	------------------------

- **Zad.4 Zawieranie umów z kandydatami do pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej oraz prowadzenia rodzinnych domów dziecka**

Zad A5	•liczba osób i rodzin wpisana do rejestru
--------	---

- **Podnoszenie kompetencji pracowników**

Zad A6	•liczba szkoleń •liczba pracowników, którzy wzięli udział w szkoleniach
--------	--

- **Podnoszenie kwalifikacji rodziców zastępczych**

Zad B1	•liczba przeprowadzonych szkoleń •liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach
--------	---

- **Integracja środowiska rodzinnej pieczy zastępczej**

Zad B2	•liczba przeprowadzonych spotkań
--------	----------------------------------

- **Zabezpieczenie środków na dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania oraz innych świadczeń fakultatywnych (przewidzianych w ustawie)**

Zad B3	<ul style="list-style-type: none">•liczba dzieci, którym zapewniono dofinansowanie do wypoczynku•liczba rodzin, którym przyznano inne świadczenia fakultatywne
--------	---

- **Poprawa sytuacji życiowej oraz polepszenie funkcjonowania w środowisku**

Zad C1	<ul style="list-style-type: none">•liczba Indywidualnych Programów Usamodzielnienia
--------	---

- **Poprawa sytuacji życiowej oraz polepszenie funkcjonowania w środowisku**

Zad C2	<ul style="list-style-type: none">•liczba wychowanków objętych takim wsparciem
--------	--

- **Współpraca koordynatora z pracownikiem socjalnym oraz asystentem rodziny biologicznej dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej**

Zad D1	<ul style="list-style-type: none">•ilość rodzin objętych taką współpracą
--------	--

- **Prowadzenie placówek opiekuńczo - wychowawczych**

Zad E1	<ul style="list-style-type: none">•liczba miejsc•liczba placówek
--------	---

6.2. Źródła finansowania

Program rozwoju pieczy zastępczej finansowany będzie ze środków budżetu Miasta Piotrków Trybunalski, w ramach programów MRPiPS oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł – w ramach dotacji oraz grantów projektowych w ramach funduszy europejskich. Na realizację przedstawionych w Programie zadań w 2016 roku zabezpieczono w budżecie Miasta Piotrkowa Trybunalskiego środki finansowe w kwocie 2.605.786,00 zł.